

BALOLDALI ALTERNATÍVA 2.

STRATÉGIAI FELADATOK

Az MSZP előtt a közeljövőben az a feladat áll, hogy – számot vetve több évtizedes hosszú múltjával; eredményeivel és sikertelenségeivel – keresse a megerősödés útjait. Ez a stratégia feladatok számbavételét igényli, hogy aztán az egyéb tennivalókat, a szakmapolitikai részfeladatokat ehhez lehessen igazítani. Merthogy a távlattalanság és kapkodás, az egymásnak ellentmondó ad hoc intézkedések és az egyéni ambíciók túlhajtásai a biztos véget jelentik. Természetesen a kiüresített demokratikus intézmények tartalommal való feltöltését, a jogállami keretek visszaállítását evidenciaként kell kezelni. Továbbá a szakpolitikai kérdések teljesen részletes kidolgozása és modellezése a párt belső ügye mindaddig, amíg nem kormányoz. Egy stratégiai feladatcsokor kidolgozása és megvalósítása viszont erős elszánást és kitartó munkát igényel, továbbá azt, amit Karácsony úgy fogalmazott meg: mindegy hogy tolong vagy húzom a szekeret, csak haladjon. Ennek érdekében a következő tizenkét plusz egy stratégiai pont vár megvalósításra:

1. pont: A párt ideológiai-politikai arculatának bemutatása
 2. pont: A választói bázis egyértelmű kijelölése és képviselése
 3. pont: Nyitás a digitalizált valóság és a fiatal generációk felé
 4. pont: Új értelmiségi politika kidolgozása
 5. pont: Új agrár- és falupolitika meghirdetése
 6. pont: Emberközpontú gazdaságpolitika megvalósítása
 7. pont: Baloldali zöldpolitika követése
 8. pont: A nemzetpolitika újragondolása
 9. pont: Új oktatáspolitikai stratégia kidolgozása és képviselése
 10. pont: Lépések a társadalom tudatosságának a növelése felé
 11. pont: Az egészségpolitika megújítása.
 12. pont: Nyelvstratégiai fordulat végrehajtása
- Plusz egy pont: Vonzó baloldali történet prezentálása

1. pont: *A párt ideológiai-politikai arculatának bemutatása*

A versengő pártrendszerben minden párt csak úgy maradhat talpon és törhet kormányzásra, ha világosan megfogalmazza másoktól különböző politikai törekvéseit és ideológiáját, és ezt egységesen képviseli. Ki kell tehát mondani, hogy az MSZP elkötelezett baloldali párt, az európai és a hazai szociáldemokrata és szocialista törekvések örököse, amely Magyarország jövőjét a versengő és szociális piacgazdaság keretei között képzelel el. Nem tartja sem aktuálisnak sem megvalósíthatónak a kapitalista társadalom „leváltását”, de nem híve a korlát nélküli szabadság gyakorlatának, és annak se, hogy minden a munkaadókról és a gazdagokról szóljon. Az MSZP tehát nem ultrabalos, nem liberális és nem jobboldali párt.

A párt politikájának tengelyében három érték áll: *biztonság, igazságosság, szolidaritás*. Ezek az emberek számára is fontos értékek, amelyek összegeznek sok fontos igényt és törekvést. A *biztonság* a következőket jelenti: anyagi biztonságot, munkahelyet, rendes jövedelmet, lakhatási biztonságot, a megfelelő egészségügyi ellátást, bűnüldözést, a határok védelmét. Az *igazságosság* a következőket jelenti: törvény előtti egyenlőség, a tudáshoz való egyenlő hozzájutás, a gyógyuláshoz, az egészséges élethez való általános hozzáférés, a területi és települési hátrányok enyhítése, méltányos adózás, a korrupció üldözése. A *szolidaritás*, a közösségiség középpontba állítása a következőket jelenti: a különböző civil szerveződések támogatása, az elesettek (gyerekek, öregek, betegek) segítése, a szegények

felkarolása, a gyerekek, az idősek, a rokkantak védelme, a vezetői együttérzés és önzetlenség kinyilvánítása, segélyakciók szervezése. Mindezek képvisellete nemcsak választóinak fontos, hanem egyetemes emberi érdekek és értékek kifejeződése is.

2. pont: *A választói bázis egyértelmű kijelölése és képvisellete*

Az MSZP nem képviselhet minden választópolgárt, mint ahogy erre egyetlen párt (rész) sem képes, legfeljebb hangzatos jelszavakban. Más kérdés egy éppen kormányzó párt működése. A központi (törvényhozói, kormányzati) hatalom megszerzéséért és megtartásáért folyó választásokon versenytársakkal kell megküzdeni, és ehhez szükséges felvállalni valamelyik jelentős választói csoportot. A Fidesz-hatalom ebben a vonatkozásban egyértelmű helyzetet teremtett: a gazdagok jobboldali-nacionalista pártja lett. Hazánkban jelenleg a bérből és fizetésből élő dolgozó milliók politikai képviselét nélkül vannak. Egy szocialista pártnak hagyományosan is ezek a milliók alkotják a szavazóbázisát, ebben a vonatkozásban tehát adott a stratégiai tennivaló. Ezeknek a millióknak sajátos az életmódja, társadalmi státusa, lakókörnyezete, iskolázottsági szintje, egészségi állapota, gyerekeinek a perspektívája. Sőt nem is úgy gondolkodnak és beszélnek, mint tudományosan kiképzett rétegek. Az MSZP-nek ezeknek a rétegeknek a komplex politikai képviselétét kell felvállalni.

Ez nem egyszerűen megvalósítható stratégia. Egyrészt azért, mert komoly szervező munkát igényel az elérésük, a lehető legszélesebb körben, jóllehet az MSZP-nek van itt beágyazottsága. A megszólítás és párbeszéd egyik ideológiai-eszmei eszköze lehet a szocializmus idején elért eredmények (gazdasági modernizáció, társadalmi egyenlőség, egyéni felemelkedési lehetőségek) egyértelmű és büszke felvállalása, ezzel együtt az ócska és gyalázatos kommunisztázás leszerelése, és a Fidesz képmutató baloldali propagandájának a leleplezése. De azért is nehéz feladat ez, mert az MSZP vezetői mintha foglyai lennének a budapesti értelmiség „megmondó” embereinek, akik saját tudományos eszméiket és elvont demokrácia felfogásukat kéri számon a párton, miközben ezek az egyébként fontos ideák távol vannak az emlegetett milliók gondolkodásától. Kétségtelenül komoly politikusi teljesítmény itt közvetítést létrehozni és összhangot találni, de az MSZP elsősorban a választóinak tartozik felelősséggel, nem pedig az elvont ideákat kifejtő és morális kritikákat hangoztató keveseknek.

3. pont: *Nyitás a digitalizált valóság és a fiatal generációk felé*

Kísérleteznek ilyesmivel a pártok, de próbálkozásaikat ez ideig nem kísérte számottevő siker, a fungáló kormányzat pedig fel sem fogja, miről van szó, legfeljebb bizonyos eszközeit használja saját hatalma megerősítése érdekében. Ha van komoly társadalmi változás az életünkben, akkor ez a komputerezés, a miniaturizálás, a világháló és a mesterséges intelligencia tömeges elterjedése, sőt ezek összekapcsolása. Ezek révén olyan új eszközrendszer formálódik, amely jelentőségében a gondolat- és a beszédrögzítéséhez, vagyis az írás kialakulásához hasonlítható csak. Azok az országok és társadalmak, amelyek ebből kimaradnak, súlyos hátrányokat fognak elszenvedni. Ráadásul a fiatalabb generáció tagjainak már ez természetes közegük, ők ennek az új tudás- és információtechnológia legkiterjedtebb használói. Az a párt tehát, amely nem reagál erre a korszakos kihívásra, elveszti kapcsolatát a valósággal és a fiatal generációkkal, s így menthetetlenül kudarca van ítéve.

Ezen a területen, mint más szakpolitikai területen is, elegendő az erős elkötelezettség kinyilvánítása és néhány fontos konkrét intézkedés felvállalása. A részletes és „rendszereszerűen” kidolgozott program belső anyagként persze fontos lehet, de ezzel nem érdemes traktálni a választókat. Ilyen lehet itt az iskolai digitalizáció általánossá tétele, különböző akciók indítása a „számítógépes tudás” növeléséhez, költségvetési források biztosítása eszközök beszerzéséhez, az okos-város programok támogatása, és mások. Vagyis annak egyértelművé tétele, hogy az MSZP „teljes mellszélességgel” támogatja ezeket a

változásokat, sőt vannak olyan politikusai is, akik pontosan értik ezt a folyamatot és anyanyelvüként beszélik a digitális valóság nyelvét. Jelenleg nem ez a helyzet.

4. pont: *Új értelmiségi politika kidolgozása*

A párt eredményes működése nem képzelhető el széles értelmiségi támogatás nélkül. Ennek formáláshoz tudni kell, hogy 1990 után radikálisan megváltozott az értelmiség helyzete és státusa. Előtte, réges-régi hagyomány szellemében, az értelmiségi emberek kiválasztottnak és vátesznek képelték magukat, s a társadalom tagjai is így tekintettek rájuk, akik a képviselet nélküli tömegek helyett és a politikai igazság nevében szólalhatnak fel, gyakran üldöztetésnek kitéve. Demokratikus viszonyok között ez a szerep fokozatos teret veszített, funkciói kiürültek és nagyrészt átkerültek a politikai osztály tagjaihoz. Ez nem jelenti azt, hogy a politikusok tökéletesen képviselik a választók érdekeit és akaratát, és azt sem, hogy pontosan látják a társadalom helyzetét és megfelelő jövő felé vezetik az országot, az pedig végképp nem állítható, hogy a pártok lennének az igazság bajnokai. Ennek ellenére az értelmiségiek nincsenek abban a kényszerhelyzetben, hogy a *politikusok helyett* kell politizálniuk. Ebből adódik az új értelmiségi politika szükségessége.

Két rossz út kerülendő mindkét szereplő részéről. A párt részéről az értelmiségiek semmibevevése, valamiféle általános tudás- és tudományellenesség, s helyette egy párttudomány és pártművészet kialakításának igyekezete, olyasmi, amit a Fidesz művel manapság. A másik rossz úton az értelmiségiek járhatnak, amennyiben nem vesznek tudomást az új helyzetről, azaz fórumaikon folyamatosan osztogatják a jó tanácsokat, kritizálnak, utálkoznak, nem kímélve se a politikusokat, se a választókat. Véleményeikben és javaslataikban, tisztelet a kevés kivételnek, kevés a politikai értelemben vett józan számvetés, a reális értékelés és a közösségi hasznosság. Hívei elsősorban eszmékből vezetik le a tennivalókat, nem a társadalom szemszögéből, vagyis az illetők doktrinerek.

Ebben az új helyzetben kell tehát az MSZP-nek kialakítania az értelmiségi politika új formáit. Amire szüksége van a pártnak: a humán- és társadalomtudósok, művészek *társadalmi tudására*, amit ők pártelkötelezettség nélkül is folyamatosan prezentálnak, hiszen ez a szakmájuk, ebben jók. Ráadásul ennek a tudásnak a nagy része nem áll távol a baloldali értékrendtől. A pártnak az a dolga, hogy ennek a műveléséhez és képviseletéhez fórumot biztosít a számukra, és anyagi támogatást is, amennyiben erre futja a kapacitása. A legfontosabb azonban figyelni erre a tevékenységre, jelen lenni ott, ahol ennek érdemi és fontos megnyilvánulásai vannak. Vagyis azt tudatosítani, hogy az MSZP nagyra tartja ezt a munkát, sőt igyekszik okulni is belőle, de messzemenően tiszteletben tartja a tudósok és művészek autonómiáját. Vagyis se szolgai bealázás, se hideg semmibevevés, inkább kölcsönös tisztelet, esetleg baráti a viszony a két terület között.

5. pont: *Új agrár- és falupolitika meghirdetése*

Az MSZP újra azzal a helyzettel kénytelen szembenézni, amivel elődei 1945 után. A magyar társadalom legsúlyosabb gondjai ismét a falvakban és mezőgazdaságban halmozódtak fel. Van elég gond a városokban is, de mindez „kismiska” ahhoz képest, ami a falvakban van. Ennek megértéséhez néhány (kerekített) sarokszámot kell itt felidézni. Hazánkban mintegy 2.800 falu van, ebből úgynevezett apró falu (átlaglélekszámuk 230 fő) 1.100, nagyobb falu (átlaglélekszámuk 1.150 fő) 1.700. Ezek a helyeken él körülbelül 2.1 millió ember, minden ötödik magyar állampolgár. Ebből a 15 év feletti lakosoknak több mint a fele tartósan munkanélküli, a falusi házak szűk harmada lakatlan, több mint a felének a kertje műveletlen, a lakosság rohamosan öregszik és a mélyszegénységben élők zöme is itt lakik. Ezzel együtt Magyarország területének mintegy kétharmada elfogadható minőségű termőföld, ami kiugróan magas arány, az EU átlaga ennek csak a harmada, és a földterületünknek alig több

mint egy százaléka van csak külföldi kézben. Miért akkor ez a múltat idéző helyzet, ez az elkésztető állapot?

Ebben a tragikusan elhibázott földprivatizáció, amit a Kisgazdapárt „vezényelt” le, valamint az azóta folytatott agrárpolitika játszott meghatározó szerepet. Ezt tetőzte be a Fidesz elmúlt tíz éves politikája. A privatizáció idején 15 ezer forintot ért egy hektár privatizálható föld, ma fölötte van 1 millió forintnak, és nemcsak annak lehetett földet privatizálni, aki a mezőgazdaságból élt, hanem bárkinek: spekulánsok tömege „repült rá” így a magyarországi termőföldre. Az ezt követő földkoncentráció azzal járt, hogy ma már településenként 8-10 család uralja a falvakban folyó mezőgazdasági termelést, és több milliárdos ember él falun, mint városban, számukat úgy 2.500 főre teszik, átlagban majd minden faluban van belőlük egy. Ők az új földesurak, akik persze magukat tulajdonosnak és mezőgazdasági vállalkozóknak nevezik, és csak a tisztességük, ha van, óvja meg őket attól, hogy azt a bő kétmillió embert, aki a falvakban él, szövetkezve a helyi hatommal, ne szolgáljuknak, hanem embereknek tekintsék. Őket pártfogolta a Fidesz az elmúlt évtizedben, s rajtuk keresztül uralta le a falusi szavazatok zömét.

Egy új agrár- és falupolitika kidolgozás az MSZP halaszthatatlan feladata. Az a rengeteg nehézsorsú és kiszolgáltatott, nagyrészt iskolázatlan embertömeg, amely ma falun él, minden eddigi kormányzat és az ország szégyene, s egyben az ország továbbfejlődésének az akadálya. Semmit nem változtat a tényen, hogy ezek szűk fele cigányember. Tudomásul véve a jelenlegi birtokviszonyokat, talán három irányból lenne érdemes a változásokat elindítani. Egyrészt nem gyengíteni kellene, hanem erősíteni a szegény települések önkormányzatát, anyagilag is, hogy módjuk legyen a helyben lakók gazdálkodását segíteni, és meg tudják óvni őket az éhezéstől és a nyomortól. Másrészt egyezséget kellene kötni a helyi nagybirtokosokkal, hogy háborítatlanságukért cserében komoly összegekkel vegyenek részt településük szociális finanszírozásában, a helyi vállalkozások támogatásában. Harmadrészt pedig állami programokat kellene indítani a falvak romlásának és a falusi népesség rohamos elszegényedésének megállítására. Ráadásul mindez közvetlen választási érdek is: valamit sürgősen tenni kell az MSZP-nek, hogy a falusi választók a párt mellé álljanak.

6. pont: *Emberközpontú gazdaságpolitika megvalósítása*

Ez látszólag elvont állítás, de ha így is van, roppant fontos következményei vannak. Mind a 2008. évi pénzügyi válság, mind a 2020. évi koronavírus okozta válság drasztikusan szembesített bennünket – nem is csak az egyes országokat, hanem az egész emberiséget – azzal az az egyszerű választással, hogy vajon az emberi „tényező” van a gazdaságért, vagy a gazdaság működése van az emberekért. Ez egyébként magának a szabadpiacú kapitalista gazdaságnak az alapkérdése, s az összes szocialista és baloldali politika ezen próbált változtatni reformokkal vagy forradalmakkal, mindig az emberek, a dolgozó tömegek javára. Nem könnyű azonban konkrét intézkedések révén összeegyeztetni a gazdálkodási hatékonyságot és a társadalmi igazságosságot. Vagyis az egyéni kezdeményezés, a tehetség, az innováció kibontakoztatását segíteni, s ezzel együtt támogatni a szegényeket, a hátrányos helyzetűeket, biztosítani a társadalmi és közösségi szolidaritást. Ha van valami azonban, amire a magyar baloldal büszke lehet a saját múltjából, akkor az, hogy 90 előtt pontosan ilyen társadalom- és gazdaságpolitikát próbált megvalósítani. Igaz, állami-központi hatalom birtokában és ennek működtetés révén, amivel azonban fokozatosan háttérbe szorult a hatékony működés elve. De a centralizációt mégiscsak a tömegek javára működtette, szemben a mai Fidesszel, amely 2010 óta ezt a kiváltságos kevesek javára teszi, amivel kettős történelmi bűnt követ el: háttérbe szorítja az innovációt és a dolgozó tömegeket alárendeli kevesek gazdasági érdekeinek.

Az innovációt is tartalmazó és emberközpontú gazdaságpolitika azonban nem álom. Érelődnek azok a gazdaságpolitikai elméletek, amelyek világosan bizonyítják, hogy

mégiscsak az ember a legfőbb „termelő erő”, különösen, ha egészséges, iskolázott és szolidáris. Ezért is „az emberekbe való beruházás” az egyik leghatékonyabb beruházás; vagyis az oktatásba (annak teljes vertikumába), az egészségmegőrzésbe, a humánszolgáltatásokba történő befektetés, az emberek tömeges szellemi és anyagi gazdagítása is. Ráadásul az anyagi javak előállítása egyre kevesebb munkáskezet igényel, miközben az emberekkel való foglalkozás (hívások és szolgáltatások) igénye egyre bővül. Erősek azok a törekvések is, amelyek támadják a „statisztikaimádatot”, hiszen legalább harmadannyi számításba nem vett gazdasági erőpotenciál van egy országban, mint amennyit meg tudunk számolni: kezdve az emberi minőséggel, a kölcsönös segítséssel és barkácsoláson keresztül, el egészen a háztartási vagy éppen a be nem jelentett munkáig. Az innováció sem kiváltság, hanem tömegigény. Ismertek azok a morál- és cselekvéseméletek is, amelyek erősen vitatják azt a felfogást, hogy az emberek csak azért dolgoznak, hogy pénzt keressenek, s az „ingyen pénz”, vagyis a segély vagy az alapjövedelem, tétlenséghez és társadalmi elszegényesedéshez vezet. Az emberek nem a pénzért dolgoznak, hanem a megélhetésükért, és az a legelviselhetetlenebb számunkra, ha már senkinek nincs szüksége rájuk. Vagyis az emberekbe való beruházás és a biztonságos élet tömeges megteremtése egyrészt gazdaságilag hatékony, másrészt az ember gazdagítását állítja a gazdaságműködés középpontjába.

7. pont: *Baloldali zöldpolitika követése*

Pár évtizede már, hogy egyre világosabb minden gondolkodó elme előtt; vége a természet kizsákmányolásának, s annak az eszmének, mely szerint a természeti javak (föld, víz, levegő, élővilág) korlátlan mértékben állnak a rendelkezésünkre. De nem csak hogy nem korlátlanok ezek a javak, hanem az ipari civilizáció folyamatosan tönkre is teszi őket. „Pusztítjuk és pusztul a természet” – ahogyan ezt jelszószerűen megfogalmazzuk. Mivel azonban ezek a jelenségek sokszor közvetlenül nem érzékelhetők az állampolgárok számára, a kormányzatok által félre lehetett és ma is félre lehet söpörni őket. Vélhetően most van az a történelmi pillanat, amikor vége a vakságnak és háritásnak. Minden felelős politikai tényező kénytelen szembe nézni a problémával és a megoldására politikai megoldást kidolgozni.

A megoldás, bármi is lesz, át fogja lépni az országhatárokat és a nemzeti kereteket, jóllehet elsősorban ennek keretei között kell cselekedni, mégpedig nemzetközi összefogással. Láthatóan nehéz feladat ez, de nem nagyon tűr halasztást. A közelgő klímakatasztrófa vélhetően ráébreszti a politikusokat a cselekvés fontosságára, s ha ezen a területen sikeres lesz a problémamegoldás, akkor ez mintát ad a természet más területein is az összehangolt nemzetközi cselekvés számára. Például a vízkészletek védelmére, az élővilág fajgazdagságának a megőrzésére, a vírusok ellenei küzdelemre és másokra. Mindez az emberiség egyik sorskérdésévé vált. Tipikusan baloldali programról van szó, hiszen a problémák megoldása komoly állami szerepvállalást jelent és a profitnövelési törekvések megregulázását. A baloldali stratégiai program tehát vagy zöld is lesz, vagy semmilyen nem lesz.

8. pont: *A nemzetpolitika újragondolása*

Ez igen fontos, bár nehéz ügynek tűnik. Négy ok miatt. Egyrészt a huszadik századi tragédiáink okán, a felgyült nemzeti sérelmek miatt. Ezeket újra meg újra felszínre lehet hozni, napirenden lehet tartani, és fel lehet használni őket a hatalmi játszmákban. Másrészt, mert a nemzeti kultúra (nyelv, szokások, történelem) megtapasztalható és átélhető mindennapi kulturális valóság, ezért bármely kritikája ellenérzést vált ki, még akkor is, ha jogos a bírálat. Mondhatni, mindnyájunknak fontos a saját magyarsága, mégha különbözőképpen éljük is át. Harmadrészt azért nehéz ügy, mert a magyar nemzethez tartozók százezrei élnek a határaink mentén kisebbségi sorsban annak minden hátrányával egyetemben. Negyedsorban azért, mert a baloldal számára a nemzet hagyományosan másodrendű kérdés volt az

internacionalizmussal összehasonlítva. A Kádár-rendszerben se ilyen, se olyan nem volt, leginkább nem létező politikai probléma és téma volt. A Fidesz messzemenően kihasználja ezt a helyzetet, sőt kifejezetten aljas politikát folytat ez ügyben: egyetemlegesen nemzetietlennek bélyegez mindenkit, aki mást gondol a nemzetről, mint ők, sőt azokat az erőket is nemzetietlennek, hazaárulóknak nevezi, amelyek hozzá képest más általános politikát próbálnak folytatni. Ezzel együtt hergeli a külhoni magyarokat a baloldali pártok ellen.

A baloldalnak azonban nem védekezni kell, hanem újragondolni a modern nemzeti létet és a magyar nemzet ügyét, a nemzeti érdeket. Ehhez először is és el kell tolni a fókuszpontokat. Egy: A sehová nem vezető sérelmek helyett a teljesítményről, a huszadik századi eredményekről érdemes beszélni. Kettő: mások hibáztatása helyett javasolt az önreflexió, de nem az önhibáztatás. Beszéd arról, hogy a múltunkban milyen kritikus események voltak, amelyekben rosszul döntött az ország vezetése. Hogy mindig voltak és ma is vannak alternatívák, hogy semmi végzetes nem volt a nemzeti tragédiáink megtörténtében. Hogy mi is ott voltunk. Három: a nemzeti múltunk megbecsülése és kultúra szeretete, amely nem lehet vita tárgya. De arról is beszélni kell, hogy ezt a kultúrát ismerni és művelni szükséges: a „hazapuffogatás” nem elégséges. Továbbá, hogy ez kiegészíthető. Például az angol nyelv ismeretével, az európai identitással. Négy: a határon túli magyarság kérdésében tanúsított Fideszes kirekesztő álláspont helyett a pártokon átívelő közös nemzetpolitika szükséges. Visszatérés a kilencvenes évekhez, amikor a pártok közös külpolitika mentén cselekedtek, és nem törekedtek a külhoni magyarok megosztására, hogy saját belpolitikai céljaik szolgálatába állítsák őket.

De ez még mindig a Fidesz-féle nemzetpolitika tagadása. A baloldal multhatatlan stratégiai feladata a 21. századra megváltozott *nemzeti lét újraértelmezése*. Ennek négy sarkalatos pontja van. Egy: A kisebbségi létet és néhány új államalakulatot leszámítva Európában ma már nem probléma a nemzeti létezés. Hazánkban is ez a helyzet. Hagyományaink, nyelvünk, kultúránk hosszú küzdelemben és komoly „nemzetépítés” nyomán létrejött és megszilárdult. Vagyis nincs veszélyben, ezt az EU sem veszélyezteti. Ezért nem a védelme van napirenden, hanem a lehetőségeinek a kiteljesítése és továbbfejlesztése. Kettő: A politizálás dominánsan állami keretek között folyik, aminek állampolgárai vannak, akik egyben valamilyen nemzethez is tartoznak. De maga az állami szervezet és hatóságai elsősorban nem a nemzeti közösség tagjainak, hanem az állam polgárainak az életét szervezik és szabályozzák. A nemzeti létezés külön szervezetekben zajlik: az oktatás, a hagyományörzés, a történelmi múlt feltárása, a művészeti élet színterein. Ezekre hatással van az állami politika, de nem egyenlő vele. Három: A nemzethez való tartozás az egyik legfontosabb közösségi tapasztalatunk. A családi-rokoni-baráti vagy lakóhelyi-munkahelyi közösségeken túl a nemzet az a nagyobb-átfogóbb közösség, amelynek a tagjaihoz valamilyen átélhető tapasztalat fűz bennünket. Ami ezen túl van, az bizonytalan, elmosódott karakterű. Ez a sokat emlegetett „magyarságtudat”, amelynek éppen ezért evidenciájellege van. Beleszületünk, ezért nem is vagyunk belőle kirekeszthetők, s maga a nemzet sem számolható fel. Négy: az úgynevezett államnemzetek kialakulása és megszilárdulása azzal járt, hogy csak kivételesen esik egybe az államok és a nemzetek határa. Nagy számban alakultak ki minden országban nemzeti kisebbségek. A baloldal értékeinek eminens módon megfelel ezeknek a kisebbségeknek a védelme, közösségként való fennmaradásuk segítése és támogatása.

9. pont: *Új oktatáspolitikai stratégia kidolgozása és képviselése*

Különösen nehéz helyzetben van az ország. Az elmúlt évtizedekben az oktatási hálózat az óvodától az egyemig bezáróan stagnált vagy megindult „vissza a múltba”. Elképesztő stratégiai rombolás zajlik ezen a területen. Még csak azt sem lehet mondani, hogy mindennek oka az állam túlzott szerepvállalása. Az Orbán-kormány oktatáspolitikájának négy

meghatározó vonását tudjuk rögzíteni. Egy: Az iskolai közösségek és a tantestületek autonómiájának minimalizálása, amely még az 1990 előtti időkhöz képest is visszalépést jelent. Kettő: Az önkormányzatok kiebrudalása a közoktatásból, ezáltal a helyi közösségek anyagi és morális felelősségének a kikapcsolása. Három: Erős indoktrináció, egyen-ideológia erőltetése, amely párosul az egyházi fenntartású intézmények anyagi preferálásával. Négy: A képzésben résztvevők számának fokozatos csökkentése, amely a felsőoktatásban kezd drámai méreteket ölteni. Ezzel együtt a szociális különbségekre egyre jobban ráerősítő intézményrendszer kiformalódása. Öt: Az állami finanszírozás lépésről lépésre történő leépítése, és a tér nyitása a közvetlen piaci igények előtt.

Az MSZP új oktatáspolitikai stratégiája egyszerre kell, hogy helyreállító, korrigáló és új lehetőségeket megnyitó program legyen, amelynek megvalósítása során szinte minden alapvető elemét meg kell szüntetni a Fidesz által bevezetett változásoknak. A stratégia meghatározó elemei a következők. Egy: középpontba kell állítani az iskola autonómiáját, összhangban a legújabb oktatáseméleti törekvésekkel és gyakorlatokkal! Vonatkozik ez a tanárookra, a diákokra és a tananyagokra (tankönyvekre) egyaránt. Az oktatási törvény kereteket rögzítsen, ne részletes tantárgyi előírásokat! Kettő: a települési önkormányzatok kapják vissza az iskoláikat, ezzel együtt biztosítva legyen a fenntartásukhoz szükséges költségvetési fedezet is! Három: Az állam központilag támogassa a szociális hátrányok iskolai mérséklését, akadályozza a szegregációk kialakulását, és érje el, hogy minden fiatal elvégezze az általános iskolát! Négy: Meg kell állítani az egyetemek „kiszervezését” és az állam kivonulását a felsőfokú képzésből. Meg kell fordítani a felsőfokú képzésben résztvevők számának lassú csökkenését. Öt: belátható idő belül el kell végre elérni, hogy a pedagógus pálya ne csak erkölcsileg, hanem anyagilag is az egyik legmegbecsültebb szakma legyen hazánkban is! Hat: mindennek megvalósítása érdekében vissza kell állítani az önálló Oktatási és Kulturális Minisztériumot!

10. pont: *Lépések a társadalom tudatosságának a növelése felé*

Ez a stratégiai feladat kapcsolódik az oktatáspolitikához és hatásában nem kevésbé átfogó, mint az, ami az oktatási intézményrendszer átalakításának igényéből következik. Ma még kevesen érzékelik ennek a jelentőségét, de stratégiaileg tekintve az egyik legsürgetőbb és legfontosabb társadalmi feladatról van szó. Indokoltságát az adja, hogy jelenleg a társadalomról való gondolkodásunk a ptolemaioszi világnézet szintjén áll, amitől sokat szenved mindenki, és erősen mérgezi a közéletet is. Nem egyszerűen csak a gyalázkodó, kirekesztő és agresszív gondolkodásról és beszédéről van szó, hanem arról, hogy elképesztő leegyszerűsítések és kitalációk, „társadalmi babonák” és előítéletek vannak forgalomban, jóllehet mindenki megvan győződve, hogy tudja ő pontosan, hogy milyen a társadalom, hiszen benne él. Ez az attitűd egyébként a populizmus bázisa is. Miközben, mint Széchenyi írta a *Világban*: a hiányzó „közértelmesség lehet Magyarországon a fejlődés egyik hajtóereje.” Mondhatjuk: lehetne.

A javasolt stratégiai program nem a rosszlelkű tudatformálás felelevenítése, és nem is az elvont tudományos (értelmiségi) tudás ráerőltetése a közösség tagjaira. Ez azoknak a törekvéseknek a világos támogatását jelenti, amelyek azt ambicionálják, hogy az embereknek minél alaposabb és pontosabb ismeretük legyen saját szűkebb és tágabb valóságukról, a társadalomról. Ez ma leginkább a képzés és az oktatás különböző szintjein és különböző formáiban realizálódhat. Érdemes tudni, hogy a természetvizsgálatok elképesztő sikerei után ennek tudományai a 20. század kezdetének környékén kerültek be nálunk a képzésbe. Az elmúlt bő száz év egyik legjelentősebb tudományos eredménye viszont a társadalomtudományok kibontakozása és differenciálódása, aminek egyelőre se híre se hamva a képzésben. Sőt, ezek a diszciplínák folyamatos szabadságharcot kénytelenek folytatni saját létük érdekében, miközben Nyugat-Európa sok országában már egyáltalán nem ez a helyzet.

Jellemző ebből a szempontból a Fidesz magatartása, amelynek politikusai mondvacsinált ürügyekkel folyamatosan támadják a társadalomtudományi kutatásokat és képzéseket, továbbá a legrosszabb huszadik századi hagyomány folytatásaként saját „párttudományt” kívánnak kifejleszteni. Egy gyarapodni akaró ország okos politikusai viszont támogatják azokat a törekvéseket, amelyek növelik az ország lakosainak megalapozott társadalmi tudatosságát. A legjobb azonban az, ha az élére állnak ezeknek az innovációknak, s ezt az MSZP-nek is érdemes megfontolni.

11. pont: *Az egészségpolitika megújítása.*

Az elmúlt évtized, sőt a rendszerváltozás utáni időszak egyik nagy vesztese az egészségügy volt. Minden jobbítási törekvés sorra-rendre kudarcba fulladt, ezért aztán konzerválódott egy több évtizedes szervezeti és cselekvési valóság. Ebben egyszerre van jelen a szűkös kapacitás és az erőforrásokkal való pazarlás. A népesség egészségi állapota nagyjából elfogadható szinten maradt, de fejlődés alig van, és sok fontos mutatóban inkább visszalépés tapasztalható. Az egészségügyi hálózat működtetésében komoly szerepet vállalt maga lakosság is, bár csak félig legális módon. A sokszor és jogosan kritizált hálapénzrendszer sokat segített az orvosok és nővérek elképesztően alacsony bérének korrigálásában. Ma már a gyógyításra szánt pénzek nagyjából a harmada a betegek magán pénze, akik jövedelmükből egyben fizetik az egészségbiztosítási adójukat is. Az Orbán-kormány viszont „stikában” komoly változást indított el. Az állam költségvetés fokozatosan kivonul az egészségügyi szolgáltatásokból, és tereli a gyógyítást a magánszféra felé. Kezd létrejönni egy minimális szolgáltatást nyújtó állami egészségügy és egy magas színvonalon gyógyító magánpraxis.

A változtatásnak különböző sarokpontjai vannak. Egy: komoly kormányzati elhatározás szükséges hozzá, de nehezen odázható tovább az egészségügy „agyagi rendbetétele”. A 2020-as évek elején a szakértők szerint évi minimum ezermilliárd forint többletet igényel egy korszerű intézményi hálózat működtetése hazánkban, beleértve ebbe a személyzet fizetésrendezését is. Kettő: teljesen érthető okok folytán az „orvostársadalom” szakmailag erősen konzervatív beállítottságú. Semmilyen komoly változás nem érhető el az ő bevonásuk nélkül, amelybe azonban nemcsak az idősebb, hanem a fiatalabb orvosoknak is helyet kell biztosítani. Három: legyen azonban világos, amíg a hálapénz „rendszerműködtető” tényező marad, semmilyen komoly változás nem érhető el. Kivezetése ezért eminens feladat. Négy: az egészségügyben világosabb intézményi-szervezeti differenciáltságra van szükség, amelynek eleme egyrészt az állami és magánellátás elválasztása (a személyzet tekintetében is), továbbá a háziorvosi, a rendelőintézeti, a kórházi és elfekvő intézmények egyszerre elkülönült és egymással összekapcsolódó szervezeteire. Mindez a kórházközpontú gyógyítás differenciálását jelentheti. Öt: mindennek megvalósítása érdekében vissza kell állítani az Egészségügyi és Szociális Minisztérium önállóságát. Merthogy az embereket érintő területek miniszteriális „egybegyúrása” ezeknek a területeknek az eljelentéktelenítésével járt.

12. pont: *Nyelvstratégiai fordulat végrehajtása*

Egy ilyen feladatot sokan nem is értnek, sőt lebecsülnek, abban a mély hitben, hogy elég csak érthetően az igazat mondani és igazságainkat minél több választóhoz eljuttatni, minden egyéb csak manipuláció vagy felesleges erőlködés. Mondhatjuk: bár így lenne. De a politika igencsak összetett valóság, amelynek sok szereplője sokfélével gondol, ért és mond, még a múlt és a jelen látszólag ugyanazon társadalmi-politikai tényeiről is, nem beszélve a kívánatos vagy elkerülendő jövőről. A huszadik század második felében bebizonyosodott, hogy az emberek saját értelmezéseik (nyelveik) keretei között élnek az életüket és alakítják a valóságot, éppen ezért egy nagy hagyományú párt megújulása nélkülözhetetlen nyelvi megújulás nélkül. Vélhetően ezt azért nehéz érteni és elfogadni, mert a nyelv és a szó „ártatlan” eszköznek, pusztán csak semleges tükörnek tűnik. Ez azonban egyáltalán nincs így. Például a Német

Szövetségi Köztársaságban már a hetvenes években hatalmas viták dúltak a pártok nyelvi hódításáról és az ellene való védekezés lehetőségéről. Harcolnunk kell a megfelelő szavakért, mondták a politikusok, hiszen azé a hatalom, akié a nyelv.

A nyilvánosságnak kevés a pontos tudása van arról, hogy a Fidesz háttérintézeteiben komoly nyelvpolitikai előkészítő munkák zajlanak, aminek az eredményét az ellenzék prominensei egyrészt papagáj-beszédnek tartják, másrészt maguk is belesnek a csapdájába. Néhány példa: az MSZP politikusai és értelmiségi hívei is nemzeti függetlenséget, Brüsszel elleni szabadságharcot mondanak, igaz kritikusan vagy ironikusan, ahelyett, hogy nacionalizmust és sovinizmust, harcot és háborút mondanának. A Fidesz kommunikációjáról beszélnek, ami szintén pozitív jelentésű szó, ahelyett, hogy agitációt, propagandát, hazugsággépezetet mondanának, mégpedig következetesen. De ilyen nyelvi csapda az is, amikor a párt politikusai azonnal „ugranak” a Fidesz provokatív kijelentéseire: nem a tagadás és a bírálat jelenti ugyanis az alternatív politikát, hanem a saját nézetek kifejtése, az önálló és vonzó ideológiai arculatfelmutatása. Talán világos, hogy ebben a vonatkozásban mit jelentene már egy minimális nyelvstratégiai fordulat. Ennek jegyében gondolkodva tilos az olyan nyilvános beszéd is, amely kétségessé teszi a párt egységes cselekvési képességét. Ilyen az, amikor kitergetik a párton belüli vitákat, és a módszerekről beszélnek (mindenhová elmegyünk, mindenkit megszólítunk, új kommunikációs stratégiánk lesz, szövetkezni fogunk stb.) Az ilyen beszéd nem a pártdemokrácia jele, hanem a tehetetlenségé. Nem a hogyanról kell beszélni, mert ezek jobbra mentegetőzések, és a választók nem is kíváncsiak ezekre, hanem a *miről* és a *tartalomról*: mit tervezünk, mit teszünk, mit javítunk az emberek életén, miben hiszünk, mik a fontos dolgok Ezek persze csak példák a feladat jelentőségéről, de az MSZP megújulásának egyik kulcsa lehet egy átgondolt (a feladatokhoz igazított) nyelvpolitika kidolgozása és következetes megvalósítása.

Plusz egy pont: *Vonzó baloldali történet prezentálása*

Mindezen stratégiai pontokat, ezek egy részét, esetleg másokat egy olyan egységes narratívává (történetmondássá) kell formálni, amely egyrészt hiteles és jól követhető baloldali értékekre épül, másrészt a választók számára *átélhető módon és egységes keretben* „meséli el” – újból és újból –, miért érdemes támogatni a Szocialista Pártot. Legyen világos: nem modellezés, nem részletes szakpolitikai programok, nem koherens ideológiai rendszer, hanem „igaz mese”. Tudható, hogy a Fidesznek van ilyen narratívája, és ebből adódó jövőképe, egyebek mellett ezért sikeres. Az MSZP sem tartózkodhat ilyen narratíva kidolgozásától és következetes képviselésétől.

Amennyiben erre nem kerül sor, a párt ezzel súlyos mulasztást követ el és árt önmagának. Természetesen senkinek nem kell populistának vagy demagógnak lenni, de egy demokratikus pártverseny résztvevőjének kötelező *populárisnak* (népszerűnek) lenni, lehetőleg minél szélesebb körben, különben nem szavaznak rá. Ennek érdekében javasolt egy viszonylag rövid Szocialista Kiáltvány kiadása, amely a választói tömegeknek mondja el, hogy (a) milyen ez a párt, (b) mit akar megvalósítani és (c) miért érdemes támogatni, szavazni rá. Ebben azt kell megfogalmazni, hogy az előző tizenegy pont megvalósítása *egyszerre* szolgálja a választóinak és az ország lakóinak, valamint az egész magyar nemzetnek az érdekét. Amikor a párt emberközpontú és zöldpolitikát, új falupolitikát szorgalmaz, amikor a nemzeti közösség lehetőségeinek a kiteljesedését szorgalmazza, vagy a társadalom ismereteinek és tudásának gazdagodását képviseli, új oktatás és egészségügyi politikát szorgalmaz, hogy csak néhány általános célt megnevezzünk, akkor nemcsak a bérből és fizetésből élők, a megalázottak és megnyomorítottak nevében lép fel, hanem minden magyar ember és állampolgár nevében is. Ami nekik jó és hasznos, az mindenkinek az. Ami a párt választópolgárainknak jó, az mindenkinek jó. Nemcsak azért, mert a bizonytalanságban és társadalmi szegénységben élő, útszélén hagyott milliók a társadalom egésze számára súlyos

tehertételt jelentenek, hanem azért is, mert a bérből és a fizetésből élők vágyai és értékei mindenki vágyai és értékei is. Ezek megvalósítása a párt küldetése.